

27.9.2024

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@gov.fi

VN/18671/2022

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen lausunto pelastustoiminnan päivitetyn toimintavalmiuden suunnitteluohjeen luonnoksesta

Kanta-Hämeen hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausunnonantoon pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeen luonnoksesta. Olemme tutustuneet lausunnolla olleeseen aineistoon ja toteamme seuraavaa.

Päivitetty ohje ohjaa pelastuslaitosten toimintaa suunnitelmallisempaan, tiedolla johdettuun ja faktoihin perustuvaan toimintaan. Kanta-Hämeen hyvinvointialue näkee hyvänä, että kansallisesti yhtenäisiä periaatteita varten on laadittu yhdenmukaiset kriteerit. Nyt annettava ohjeistus ottaa huomioon myös onnettomuuksien ehkäisyn merkityksen riskialueiden perusteella määritettävässä palveluverkossa. Keskeistä on se, että pelastustoiminnan toimintavalmiudella ja siihen liittyvällä toimintavalmiusajalla sekä pelastustoiminnan suorituskyvyllä katetaan ne jäännösriskit, mitä onnettomuuksien ehkäisyn toimenpitein ei ole saatu riittävästi minimoitua.

Ohjeen muutoksien osalta on tunnistettu, että tämä saattaa aiheuttaa kustannusvaikutuksia osalla hyvinvointialueista. Lausuntomateriaalista ei käy ilmi, että kustannusvaikutusten laajempaa analyysia olisi tehty. Tämä olisi perusteltua nykyisessä taloustilanteessa ja ohjeen aiheuttamat kustannuslisäykset tulisi huomioida valtion rahoituslaskelmissa. Pelkällä suunnitteluohjeella ei voida turvata riittävää valtion rahoitusta hyvinvointialueiden pelastustoimelle velvoitteiden asianmukaiselle toteuttamiselle.

Yleisenä huomiona on, että tämänkaltaiset, mahdollisesti pelastustoiminnan kuluja merkittävästi lisäävät toimintaohjeet tulee antaa lakina tai asetuksena. Lainvalmisteluun kuuluu hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti asianmukaisten kustannusvaikutusanalyysien tuottaminen sekä valtion rahoitusvastuun varmistaminen velvoitteita asetettaessa.

Seuraavilla sivuilla on kirjattu yksityiskohtaisempia huomioita luonnoksesta. Numerointi noudattelee luonnoksen kappalenumerointia.

3.2.1 Pelastustoiminnan toimintavalmiussuunnitelma

Luonnoksessa on mainittu, että pelastustoiminnan toimintavalmiussuunnitelman julkisuuden arvio pelastuslaitos. Toimintavalmiussuunnitelman sisältö vaikuttaisi olevan pääosin salassa pidettävää, joten suunnitelma voitaisiin ohjeistaa kokonaisuudessaan salassa pidettäväksi. Tällä varmistetaan, että tieto ei karkaa vahingossa julkisuuteen.

Toimintavalmiussuunnitelman yhteensovittaminen on kirjattu tehtäväksi yhteistyöalueen pelastuslaitosten kesken. Yhteensovittaminen tulee tehdä kaikkien naapuripelastuslaitosten kesken. Kanta-Hämeen hyvinvointialueella on yhteistoimintasopimuksia myös muiden, kuin Sisä-Suomen YTA:n pelastuslaitosten kanssa.

4 Pelastustoiminnan palvelutarpeen arviointi

Riskiluokkien määräytyminen ja tästä muodostuva palvelutarve perustuu uuden ohjeen mukaan yhä enemmän onnettomuushistoriaan. Kuinka ohje ottaa huomioon uusien alueiden rakentumisen ja palvelutarpeen ennakoinnin näillä alueilla, joissa onnettomuushistoriaa ei vielä ole?

Riskiluokkien määrittäminen käytettävä kohonneen pelastuspotentiaalin onnettomuudet (KoPPO-rajaukset) nähdään hyvänä. Tällä saadaan määriteltyä alueet, joissa tapahtuu todellisia kiireellisiä pelastustehtäviä ja näin rajalliset resurssit saadaan kohdennettua mahdollisimman todenmukaisesti. Ristiriita tässä määrittelyssä on siinä, että toteuman arviointi tehdään kaikkien kiireellisten pelastustehtävien osalta. Näkemyksemme mukaan määrittely ja toteuman arviointi tulisi perustua samoihin kriteereihin. Pelastustoiminnassa tehtävän kiireellisyys saattaa muuttua C-kiireellisyysluokkaan pelastustoiminnan johtajan päätöksellä, kun matkan aikana kohteesta saadaan lisätietoja. Ohjelunnon ei ota kantaa siihen, että miten se vaikuttaa ns. KoPPO tehtävämääriin.

Riskiluokkien määrittelyssä yksittäisen riskiruudun luokka voi pudota alemmaksi viereisten ruutujen vaikutuksesta. Tämä on hyvä uudistus, sillä myös Kanta-Hämeen alueella on tunnistettu yksittäisiä I-riskiluokan ruutuja, jotka edellyttäisivät palvelujen lisäämistä alueelle. Laajempien kokonaisuuksien tarkastelu resurssitarpeen määrittelyssä on perusteltua ja järkevää sekä toiminnallisesti että taloudellisesti.

Riskiluokkien määrittelyn lisäksi palvelutarpeen arvioinnissa täytyy jatkossa ottaa huomioon suorituskykykohtainen arviointi. Tämä saattaa johtaa hyvin vaihtelevaan lopputulokseen pelastuslaitosten välillä. Lisäksi yksittäisten kohteiden vaikutus saattaa johtaa suorituskykyvaatimuksen kautta merkittävään palvelutarpeen lisäykseen ilman, että tämä tulee huomioiduksi rahoituksessa.

Suorituskykykohtainen arviointi on uusi vaatimus ja tämä on ohjeistettu hyvinvointialueiden vastuulle. Tämän osalta olisi perusteltua tehdä tarkempi vaikutusten arviointi ja määrittellä kuinka tämän toteutumista valvotaan.

5 Toimintavalmiuden suunnittelu ja 6 Muodostelmien hälyttäminen ja valmiustasot

Uudessa toimintavalmiussuunnitelmassa on havaittavissa päällekkäisyyksiä nykyisen palvelutasopäätöksen ja riskianalyysin laadinnan kanssa. Toisaalta päällekkäisyyttä on myös pelastuslaitosten valmiussuunnitelmien kanssa. Tämä lisää hallinnollista päällekkäistä työtä, vaikka tarkoitus olisi keventää ja selkeyttää asioita. Mikäli toimintavalmiussuunnitelman laatimisvelvoite pysyy luonnoksen esittämässä laajuudessa, tulee vastaavasti palvelutasopäätösprosessia keventää tältä osin.

Ohjelunoksessa on kirjattu, että toimintavalmiuden suunnittelu tehdään 100 % tavoitavuuden mukaisesti. Toteumaa arvioidaan 50 % / 80 % mukaan. Tässä on ristiriita ja 100 %:n suunnittelu johtaa merkittäviin kustannuslisäyksiin ja myös mahdollisiin eroihin laillisuusvalvojan kannanotoissa palvelutasosta.

Hyvä uudistus luonnoksessa on pelastusryhmää pienempien muodostelmien hyödyntämisen mahdollisuus tietyissä tilanteissa. Tämä on rajallisten resurssien järkevää ja kustannustehokasta käyttöä. Kärkiyksikkö tunnistetaan määritelmässä ensimmäisenä yksikkönä ja mahdollistetaan kärkiyksikön käyttö itsenäisenä yksikkönä tietyissä tehtävätyypeissä. Perusteltua olisi kirjata tarkempi määrittely tehtävätyypeistä, joissa kärkiyksikön käyttö itsenäisesti on mahdollista. Muutoin asian arviointi jää laillisuusvalvojalle ja tässä saattaa tulla alueellisia tulkintaeroja.

Kappaleessa 5 on viitattu pelastustoimen valmiussuunnittelun ohjeeseen sekä pelastustoiminnan johtamisen valtakunnallisiin periaatteisiin. Näitä ohjeita ei ole vielä olemassa, joten ei liene järkevää viitata niihin tässä yhteydessä.

7 Toimintavalmiuden arviointi ja kehittäminen

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikojen toteumaa tarkastelujaksoissa pidetään hyvänä. Tällä saadaan parempi käsitys ruutujen kehityssuunnasta ja nähdään toimenpiteiden vaikutukset nopeammin. Hyvää on myös se, että vuositarkastelussa otetaan huomioon ruudut, joissa on vähintään viisi tehtävää. Tällöin yksittäiset huonosti tavoitetut tehtävät eivät muodosta ongelmaruutua.

Luonnoksessa toimintavalmiustason toteutuminen pelastusjoukkueen osalta edellyttää, että myös pelastusjoukkueen johtaja on paikalla määrättyssä ajassa. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista ja vie kehitystä taaksepäin. Nykyiset operatiiviset johtamisjärjestelmät ovat rakentuneet niin, että johtaja voi tulla kauempaa ja johtamistoiminta on mahdollista aloittaa etänä. Myös johtamisen opetus perustuu tähän malliin. Luonnoksessa esitetty vaatimus aiheuttaa merkittäviä muutoksia ja kustannuksia useilla hyvinvointialueilla.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue pitää pelastustoiminnan päivitettyä toimintavalmiuden suunnitteluohjetta tärkeänä askeleena kohti entistä suunnitelmallisempaa, faktoihin perustuvaa pelastustoimintaa. Ohjelunnos tunnistaa hyvin muuttunutta toimintaympäristöä ja pyrkii vastaamaan sen tuomiin haasteisiin.

Alueelliset erot hyvinvointialueiden välillä ovat merkittäviä, joten pelastustoiminnan toimintavalmius tulee pystyä järjestämään ja tuottamaan hyvinvointialueen tarpeiden mukaisesti. Muutosten taloudelliset vaikutukset tulee selvittää ja ohjeistuksesta aiheutuvien kustannusten mahdollinen lisääntyminen tulee huomioida tulevissa hyvinvointialueiden rahoitusosuuksissa.

Petri Talikka
toimialajohtaja
Kanta-Hämeen hyvinvointialue

**KANTA-HÄMEEN
PELASTUSLAITOS**

Oma-Häme – Kanta-Hämeen hyvinvointialue

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 4 pages before this page

Dokumentet inneholder 4 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 4 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 4 sider før denne side

Detta dokument innehåller 4 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende